

על שאלה זו הוציאו את רבי ירמיה מבית המדרש. כי היות וקבעו חכמים שכל המדרה אין מדרה יותר מחמישים אמה, אי אפשר שידדה יותר אפילו במשהו שיהא רגלו אחת מחוץ לחמישים אמה, וכמו כל מדות חכמים, שהן בדיוק ובצמצום. וכדי שלא יבאו לפקפק במדות חכמים, הוציאו אותו מבית המדרש.

תא שמע ראה, דלא כרבי חנינא ממה ששנינו במשנתנו: **נמצא בין שני שובכות: קרוב לזה, שלו. וקרוב לזה, שלו.**

ומדייקת הגמרא: **ואף על גב דחד מיניהו נפיש מחבריה.** מסתימת המשנה משמע שהכל תלוי בקורבה ואין תלוי בגודל השובך, אלא אף אם שובך אחד גדול מחברו הולכין אחר הקרוב, וקשה לרבי חנינא. ומתרת הגמרא: **הכא במאי עסקינן, ששניהן שוין.** המשנה מדברת באופן ששני השובכין שוין במספר הגוזלות.

שואלת הגמרא: **ולילז בתר רובא דעלמא,** נלך אחר רוב העולם, כלומר, נאמר שהגוזל בא משובכין אחרים שהן ממקומות אחרים, ואם כן צריך להיות של מוצאו כמו בסיפא של המשנה. לפי שהבינה הגמרא עתה כי "נמצא בין שני שובכות" הולך גם על נמצא מחוץ לחמישים אמה, ולכן מקשה שבאופן זה יש לתלות שהוא בא ממקומות אחרים.

ומתרת הגמרא: **הכא במאי עסקינן, בשביל כד-א של כרמים.** כאן מדובר ששני השובכין והגוזל נמצאים בשביל של כרמים. לכן אף אם נמצא הגוזל מדרה חוץ מחמישים אמה מהשובכין, גם כן נחשב עדיין מדרה, שאף על פי שאמרנו שהמדרה אין מדרה יותר

ולכן אין ודאות של מי הוא הגוזל, כי מלשון המשנה משמע שאם נמצא הגוזל חוץ לחמישים אמה הרי הוא של מוצאו גם כשנמצא קרוב לשובך הזה מלשובך האחר. ואם שניהם שוין, למה לא נלך אחר השובך שהוא קרוב יותר. אלא על כרחך, מדובר שאין שם כלל שובך אחר. ואם כן קשה למה הוא של המוצא?!

מתרת הגמרא: **הכא במאי עסקינן, במדרה.** כאן מדובר כשהגוזל מדרה, שהוא קטן ואינו יכול לפרוח אלא מדרה מעט מעט.

דאמר רב עוקבא בר חמא: כל המדרה, אין מדרה יותר מחמישים. מי שיכול רק לדדות ולא לעוף, אינו מדרה יותר מחמישים אמה. לכן אם נמצא תוך חמישים אמה אנו תולין שבא מהשובך הזה, אבל אם הוא חוץ לחמישים אמה, על כרחך שהגוזל גדל כבר ואינו רק מדרה אלא שיכול לפרוח, ואם כן אפשר שבא ממקום אחר לכאן, והרי רוב וקרוב הולכין אחר הרוב, לכן אנו תולין שבא ממקום אחר לכאן, שהרי יש הרבה שובכין בעולם.

בעי רבי ירמיה: רגלו אחת בתוך חמישים אמה, ורגלו אחת חוץ מחמישים אמה, מהו?

אם היתה רגל אחת של הגוזל בתוך חמישים אמה ורגל שניה מחוץ לחמישים אמה, האם נחשב עדיין מדרה ושייך לבעל השובך, או שכבר לא נחשב מדרה, שאי אפשר לדדות שיהא רגלו אחת מחוץ לחמישים אמה, ועל כרחך הוא בכלל מפרח שיכול לפרוח, ואם כן הוא שייך למוצאו.

ועל דא, אפקהו לרבי ירמיה מבי מדרשא.

מבואר במשנה בנדה, שחכמים משלו משל באשה, שיש לה ברחמה, "חדר" ו"פרוזדור" ו"עלייה".

ה"חדר" הוא הרחם עצמה, והוא מקור דמיה של האשה, והוא בפנים הגוף.

ה"פרוזדור" הוא המעבר בין הרחם ובין הצד החיצון של הגוף.

ואילו ה"עלייה" נמצאת על גבי שניהם.

דם החדר הוא דם טמא, שהרי הוא דם המקור. ואילו דם העלייה הוא דם טהור, לפי שאינו דם המקור.

ויש "לול" שהוא פתח קטן, הפתוח בין העלייה לפרוזדור וממנה יורד לעתים דם [טהור] אל הפרוזדור.

ולכן, אם נמצא דם בפרוזדור, ואין ידוע מהיכן הגיע, אם הוא דם טמא מן החדר, שהוא בפנים, או דם טהור מן העלייה שמעל הפרוזדור, דרך הלול שיש שם, הרי הדם הזה טמא מספק, מפני שחזקתו הוא שבא מן המקור, שממנו באים רוב דמי האשה.

חמישים אמה, כאן שהוא בשביל של כרמים, על ידי הכרמים הוא מדדה יותר.

אבל אין לתלות שבא ממקום אחר לכאן, **דאם איתא דמעלמא אתי, כיון דמידדי, לא מצי אתי.** אם נרצה לומר שבא מהעולם, דהיינו ממקום אחר לכאן, לא יתכן דבר זה. כיון שהוא מדדה, אין יכול לבא ממקום אחר לכאן, **דכל דמידדי וחדר חזי ליה לקיניה, מידדי, ואי לא, לא מידדי.** שכל שהוא מדדה, אם יכול לראות את קינו כשהוא מחזיר את ראשו, הרי הוא מדדה, ואם אין יכול לראות, אינו מדדה הלאה. ולכן, כאן שהגוזל נמצא בתוך שביל של כרמים, שהם מסתירים את הצדדין, אי אפשר לומר שבא ממקום אחר לכאן, שהרי אם יחזיר ראשו הוא לא יוכל לראות את קינו. ואם כן, על כרחך שבא מאחת משני השוכנין שעומדין בשביל, שיכול לראות אותם כשמחזיר את ראשו. ⁽¹⁸⁾ וכיון שאין אנו יודעים מאיזה שובך הגיע, לכן הולכין אחר הקרוב.

אמר אביי: אף אנן נמי תנינא, יש להוכיח מן המשנה בנדה כמו רבי חנינא.

דתנן [נדה יז ב]: **דם שנמצא בפרוזדור, ספיקו טמא, שחזקתו מן המקור.**

והרשב"א פירש שמדובר כשנמצא בתוך חמישים אמה, משום שאין מדדה יותר גם על ידי כרמים, ואף אם יש שוככות אחרים בתוך חמישים אמה, אי אפשר לתלות שבא מהם משום שאין רואה אותם, מה שאין כן השתי שוככות שרואה אותם משום שהן בתוך השביל. ועיין ברמב"ן מה שכתב.

18. כן פירש תוס' בד"ה דכל דמידדי. ומשמע מדבריהם שבתחילה הבינו שאם הוא בתוך חמישים אמה יכול לדדות אף שאין רואה את קינו, ורק אם הוא מחוץ לחמישים אמה שעל ידי הכרמים הוא מדדה יותר, בזה אנו אומרים שאין מדדה רק אם רואה את קינו. אמנם לבסוף כתבו שגם בתוך חמישים אמה אין מדדה כל שאין רואה את קינו.

אפשר להביא קרבן מספק, והרי יתכן שהוא חולין בעזרה. וכן איך אפשר לשרוף תרומה מספק. ועל כרחך, אנו בטוחים שהוא דם נדה.

וכונת הגמרא היא לבאר דברי אביי ורבא, ששניהם הבינו שמה שכתוב במשנה "שחזקתו מן המקור", היינו בתורת ודאי ולא בתורת ספק. ולכן הוכיח מכאן אביי שרוב וקרוב הולכין אחר הרוב. ורבא דוחה, שהוא משום רוב ומצוי. ועל כל פנים, שניהם הבינו שהוא בתורת ודאי.

ואמר רבא: שמע מינה מדרבי חייא תלת. אנחנו לומדים שלשה דברים מהברייתא של רבי חייא:

א. **שמע מינה רוב וקרוב הלך אחר הרוב,** כמו שאביי הוכיח לעיל מן המשנה.

ב. **ושמע מינה רובא דאורייתא,** למדנו עוד מכאן, שרוב הוא דין דאורייתא אפילו כשיש קרוב כנגדו.⁽¹⁹⁾ שהרי דם הנמצא בפרוזדור חייבין עליו על ביאת מקדש, ושורפין עליו את התרומה, והוא ודאי מדאורייתא, כי אם היה רק מדרבנן, לא היו מביאין חולין לעזרה ולא היו שורפין את התרומה, ואף על פי שיש שם דם עלייה שהוא קרוב יותר מדם החדר.

ומדייקת הגמרא: **ואף על גב דאיכא עלייה דמקרבא.** אף על פי שאפשר לומר שבא הדם מן העלייה, שהיא יותר קרובה לפרוזדור מן החדר, מכל מקום, אנו תולין שהוא דם טמא הבא מן המקור, משום שיש יותר דמים במקור מאשר בעלייה.

מוכח מכאן שרוב וקרוב הולכין אחר הרוב!

אמר ליה רבא: רוב ומצוי קא אמרת? רוב ומצוי ליכא למאן דאמר.

רבא טען לאביי, שאי אפשר להוכיח משם כרבי חנינא, כי שם יש גם רוב, שהרי יש יותר דמים במקור מאשר בעלייה, וגם יותר מצוי הוא שיוצא הדם מן המקור מאשר מן העלייה. וכשיש גם רוב וגם מצוי, אין מי שיאמר שהולכין בזה אחר הקרוב. אבל כשיש רק רוב לחוד וקרוב, אפשר לומר שהולכין אחר הקרוב.

דתני רבי חייא: דם הנמצא בפרוזדור, חייבין עליו על ביאת מקדש, ושורפין עליו את התרומה.

מי שנגע בדם הנמצא בפרוזדור, ונכנס למקדש, חייב להביא קרבן עולה ויורד על טומאת מקדש. ואם נגע בתרומה, שורפין אותה, מפני שאנו ודאי דם נדה, ואין אנו מסופקים בו. כי אם היינו מסופקין, האיך

רוב נשים אינן מפילות וכל כיוצא בזה, אין הרוב בנוי ממה שנמצא לפנינו שאפילו יש אשה אחת לפנינו אנו אומרים כן, אלא הרוב בנוי ממה שאנו יודעים טבע העולם שהטביע הקב"ה בעולמו.

והשב שמעתא ש"ד פ"א הקשה על זה שהרי כאן הוא רובא דאיתא קמן שדמי החדר מרובין

19. כן פירשו הר"י מיגאש ורבינו יונה. ותוס' כתבו שבא לומר שרוב דאורייתא אפילו רובא דליתא קמן, דהיינו רוב שאינו בנוי ממה שנמצא לפנינו, כמו ט' חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה, שהרוב בנוי מרוב החנויות שנמצא לפנינו, וכן רוב דיינים הוי רוב שנמצא לפנינו. אבל רוב יולדות לט' חדשים,

ג. ושמע מינה איתא לדרכי זירא.

דאמר רבי זירא: אף על פי שדלתות מדינה נעולות.

לומדים מכאן כמו רבי זירא, שאמר, מה ששנינו, שאם יש בעיר ט' חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה ונמצא בשר בחוץ, שהולכין אחר הרוב, הוא אף על פי שדלתות מדינה נעולות, שאי אפשר שהבשר בא ממקום אחר לכאן, אלא ודאי הגיע מהחנויות, מכל מקום הולכין אחר רוב חנויות. ולא מדובר דוקא באופן שאין דלתות מדינה נעולות.

והחידוש הוא, לפי שיש שני סוגי רוב: א. רוב חנויות. ב. רוב טבחים שסביבות המדינה הם ישראלים, שהבשר שלהם הוא בשר בהמה שחוטה כדין.

ואמר רבי זירא שמספיק כשיש רוב אחד של חנויות.

ויש לדברי רבי זירא מדברי רבי חייא, דהא אשה, דכי דלתות מדינה נעולות דמיא, שהרי אצל דם אשה, דומה הוא לדלתות מדינה נעולות, שאי אפשר שהדם יבא ממקום אחר אלא או מהמקור או מהעלייה, ואפילו הכי קא אזלינן בתר רובא. אף על פי

כן הולכין באשה אחר הרוב, אם כן הוא הדין בנידון של רבי זירא.

ושואלת הגמרא: והא רבא הוא דקאמר, רוב ומצוי, ליכא למאן דאמר!

הרי רבא אמר לעיל לאביי שבאשה יש רוב ומצוי, ובזה אין מי שיאמר שלא הולכין אחר רוב ומצוי אלא אחר קרוב. ואם כן, איך אמר כאן רבא שלומדים מרבי חייא שרוב וקרוב הולכין אחר הרוב? והרי שם הוא גם רוב וגם מצוי.

ומתרצת הגמרא: הדר ביה רבא מההיא. רבא חזר בו ממה שאמר קודם לאביי. אלא אם הולכים אחר קרוב כשיש רוב כנגדו, הוא הדין כשיש רוב ומצוי כנגדו.

איתמר, שנינו: חבית של יין שצפה בנהר, אמר רב: אם נמצאת כנגד עיר שרובה ישראל מותר היין בשתיה. ואם נמצאת החבית כנגד עיר שרובה נכרים, אסירא.

חבית שהיא צפה בנהר, ואין ידוע לנו אם היא של ישראל, ומותר היין שבה, או שהיא של נכרים ואסור היין שבה משום יין נסך, אמר רב, אם נמצאת החבית בנהר כנגד עיר שרובה ישראל, תולין שהחבית באה משם ומותרת, ואם היא כנגד עיר שרובה נכרים,

שיש גם מצוי, ומצוי הוא כמו רובא דליתא קמן שהרי אינו בנוי על רוב הנמצא לפנינו אלא על ידיעה שכן הוא הטבע.

ועיין בקובץ שיעורים שכתב שכאן מה שיש יותר דמים במקור מבעלייה, נחשב רובא דליתא קמן, שהרי לא מודנו את הדם באשה הזאת אם רובו במקור או בעלייה, אלא שיש לנו ידיעה כללית דרוב דם במקור, לכן נחשב לרובא

משל עלייה. ותירץ שכיון שהיא טמאה מדאורייתא שהרי מביאין על זה קרבן בהכרח מדובר שהרגישה, שאין אשה טמאה מדאורייתא בלא הרגשה, וכיון שהרגישה נחשב כמו שפירש לפנינו, ופירש לפנינו מאחת מן החנויות ואין ידוע מאיזה, הדין הוא שנחשב כלקח מן הקבוע שהוי כמחצה על מחצה ואין הולכין אחר הרוב, אם כן מה שכאן הולכין אחר הרוב הוא משום

תולין שבאה משם, ואסורה.

ושמואל אמר: אפילו נמצאת כנגד עיר שרובה ישראל, אסירא, אימור מהאי דקרא אתאי.

אף שנמצאת כנגד עיר שרובה ישראל אסורה, משום שאנו חוששין שבאה מהמחוז שנקרא "דקרא", שהוא על נהר פרת, ואין ישראל מצויין שם, ויכולה החבית לבא משם אצלינו.

ודנה הגמרא: **לימא, בדרכי חנינא קא מיפלגי, האם נאמר שחולקים הם בדין של רבי חנינא, דמר אית ליה דרבי חנינא, ומר לית ליה דרבי חנינא.** שרב אינו סובר כרבי חנינא, אלא לדעתו הולכין אחר הקרוב, ולכן אם נמצאת החבית כנגד עיר שרובה ישראל מותר, ושמואל סובר כרבי חנינא, שהולכין אחר הרוב ולא אחר הקרוב, לכן אסורה החבית, שאנו חוששין שבא ממקום אחר רחוק, שהרי רוב המקומות נמצאים שם רוב נכרים.

אך הגמרא דוחה: **לא. דכולי עלמא אית להו דרבי חנינא,** לעולם אפשר לומר ששניהם סוברים כרבי חנינא, **וחכא, בהא קמיפלגי,** כאן הם חולקים באלו הסברות:

דמר סבר, אם איתא דמהאי דקרא אתאי, עקולי ופשורי הוה מטבעי לה. רב סובר, שאם היה בא מהמקום דקרא, לא היה מגיע לכאן, משום שיש באמצע הדרך מקומות שהמים מתעקלין ומתגלגלין כגלגל במקום אחד מחמת סלעים ארוכים שנמצאים בתוך

הנהר, וזה נקרא עקולי, ואם היתה החבית שם, היתה מתגלגלת וטובעת שם. ויש גם כן מקומות בנהר שיש שם הפשרת שלגים שמתאספים אצל הנהר, ואם תבא החבית שם תעמוד, לפי שאין הנהר מוליכה. לכן, אי אפשר לתלות שהחבית באה משם, אלא אנו תולין שבאה מהעיר שהיא סמוכה לה, ולכן אם היא כנגד עיר שרובה ישראל, מותרת.

ומר סבר, הריפא דנהרא נקט ואתאי. שמואל סובר שאנו תולין שמא נפלה באמצעות הנהר, במקום חריפותו וחוזקו של נהר, שיש שם מרוצת מים חזקה שיכולים לתופסה ולהביאה עד כאן, לכן אוסר גם בנמצאת כנגד עיר שרובה ישראל.

ההוא חצבא דחמרא דאישתכח בפרדיסא דערלה, היה כד של יין שגנבוהו, ומצאו אותו אחר כך טמון בפרדס של ערלה, שהיה הפרדס הפקר או של אדם אחר.

שריא רבינא. רבינא התיר את היין שבכד.

שואלת הגמרא: **לימא משום דסבר לה דרבי חנינא,** האם אפשר להוכיח מכאן שסובר כמו רבי חנינא, שהולכין אחר הרוב ולא אחר הקרוב, ורוב פרדסים אינם של ערלה, לכן התיר את היין.

דוחה הגמרא: **שאני התם, דאי מיגניב מינה, אצנועי בגויה לא מצנועי.** שם זה שונה, משום שאי אפשר ללכת אחר הקרוב, שאם היה גונב את היין מהפרדס הזה, הוא לא היה מצניע אותו שם, משום שמתירא שמא

קטנים, אפשר שנפלו מעוברי דרכים שדרכן לנושאן, ורוב עוברי דרכים הם נכרים, ולכן אסורין משום יין נסך.

ואי איכא רברבי בהדיהו, אם מצאו נודות גדולים ביחד עם נודות קטנים, **אימור באברורי הוה מנחי**. כולם מותרין, שהגדולים מוכיחים שהם של ישראל, ומה שיש שם גם קטנים שאין דרך למוכרים שהם השופכין להביאם, אנו תולין שהביאם כדי להשוות המשוה של החמור, שאם יש שתי נודות על החמור, זה מצד זה וזה מצד השני, ואחד גדול מהשני מעט ומכביד המשא לצד אחד, מניחין נוד קטן אצל השני להשוות המשא.

מתניתין:

מרחיקין את האילן מן העיר עשרים וחמש אמה. והטעם הוא משום נוי העיר, לפי שנוי הוא לעיר כשיש מרחב לפניה.

ובחרוב ובשקמה, שענפיהם מרובים, צריך להרחיק **המשים אמה**, יותר מסתם אילן.

אבא שאול אומר: כל אילן סרק מרחיקים מן העיר המשים אמה. מפני שגנאי הוא לעיר שיש שם אילן סרק.

ואם העיר קדמה, קוצץ ואינו נותן דמים. אם העיר קדמה, נמצא שנטע האילן שלא ברשות, לכן קוצץ ואין צריכים אנשי העיר לתת לו דמים.

ימצאהו דורך הענבים. ואם כן, על כרחק הוא בא ממקום אחר. ומכיון שרוב פרדסים אינם של ערלה, לכן התירו רבינא.

והני מילי חמרא, אבל עינבי, מצנעי. דוקא יין אינם מצניעים הגנבים שם, אבל ענבים מצניעים אותם שם.⁽²⁰⁾

הנהו זיקי דחמרא דאשתכחן בי קופאי, מצאו נודות של יין טמונים בין גפנים שבכרם של ישראל. **שנהו רבא**, התיר אותם בשתיה ולא חשש משום יין נסך.

ודנה הגמרא: **לימא, לא סבר לה לדרבי חנינא**, האם נאמר שטעמו של רבא הוא משום שאין הוא סובר כרבי חנינא, אלא הולכין אחר קרוב, וכאן במקום הזה היו ישראל מצויים יותר מנכרים, ואין הולכין אחר רוב העולם שהם נכרים.

וקשה, שהרי רבא לעיל הוכיח כרבי חנינא.

מתרצת הגמרא: **שאני התם, דרובא דשופכאי, ישראל נינהו**. שם זה שונה, משום שבמדינה זאת, רוב שופכי יין מהחבית לנודות למוכרם לעוברי דרכים, היו יהודים.

והני מילי ברברבי, אבל זוטרי, אימור מעוברי דרכים נפול. הדין הזה הוא דוקא בנודות גדולים, שאין דרך עוברי דרכים להוליך אותם, ולכן ודאי הם של השופכין, שהם שופכין לנודות גדולים ואחר כך שופכין אותן לנודות קטנים של הלוקחין, ורוב השופכין הם ישראל. אבל נודות

הזה שהוא של ערלה. והרא"ש כתב שגם הענבים מותרים משום שרוב וקרוב הלך אחר

20. שיטת הרמב"ם והטור שאם מצאו ענבים אסורים, משום שאפשר שגנבו אותם מהפרדס